

перспективи розвитку : Матеріали Міжвуз. науково-практ. конф., м. Київ, 30 листоп. 2017 р. Київ, 2017. С. 183–187. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/4126/1-%20ЗБІРНИК%20ТЕЗ%20%20ост._p095-096.pdf.

3. Скригулець О. Склад адміністративних правопорушень у будівництві. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2011. Т. 2. С. 233–244. URL: https://www1.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/library/visnyky/nvsvy/02_2011/11sovpub.pdf.

Кривонос Дарина Володимирівна,
аспірант Національної академії
внутрішніх справ, старший детектив
Національного антикорупційного бюро
України

ПРОБЛЕМАТИКА СУСПІЛЬНОЇ НЕБЕЗПЕЧНОСТІ, ЯК ОБ'ЄКТИВНОЇ ОЗНАКИ ВЧИНЕННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Відповідно до норми ч. 1 ст. 2 КК України, підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого цим Кодексом.

Згідно з нормами ст. 11 КК України, кримінальним правопорушенням є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення. Не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі.

Тож для притягнення до кримінальної відповідальності, окрім наявності складу кримінального правопорушення, обов'язковими елементами якого є об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона, також обов'язковим є суспільна небезпечність вчинюваного діяння.

Отже, цікавим видається в першу чергу звернутися до характеристики кримінального правопорушення з легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, через призму його суспільної небезпеки.

Ознака суспільної небезпечності певного діяння має вирішальний вплив на характеристику діяння як такого, що переслідується кримінальним законодавством не тільки з точки зору «формалізму», а й з точки зору його змісту.

Слушним виглядає в цьому контексті позиція науковців Дудорова О.О. та Хавронюка М.І., в якій вони наводять панування двох підходів у визначенні кримінального правопорушення в різних правових системах світу. Так, при першому підході, який міститься у кримінальному законодавстві більшості КК інших держав, поняття кримінального правопорушення є формальним (таким, що відображає лише його юридичну властивість): законодавець цих держав вважає, що під кримінальним правопорушенням треба розуміти описане у кримінальному законі діяння, за яке передбачено покарання. На противагу наводиться другий підхід, якого додержується Україна та інші, зокрема, постсоціалістичні держави, де застосовується більш розлоге матеріальне поняття злочину як виду кримінального правопорушення. Воно відрізняється від формального тим, що до нього включено ознаку суспільної небезпеки, що розуміється як об'єктивна здатність діяння завдати шкоду суспільству [1, с. 105–106].

Грунтовним дослідженням проблематики суспільної небезпеки, як ознаки кримінального правопорушення, займалася науковиця Рудковська М.Р. У своїй роботі, яка в тому числі полягала у аналізі судових рішень, вона зауважує на тому, що, визначаючи суспільну небезпеку злочину, необхідно враховувати всі елементи складу злочину. Вона зазначає на тому, що одні ознаки складу злочину впливають на ступінь суспільної небезпеки, натомість інші – самі по собі не впливають, але в сукупності з іншими ознаками свідчать про наявність складу злочину [2, с. 55].

У іншій своїй праці науковиця Рудковська М.Р. також доходить до висновків, що обов'язкові ознаки об'єктивної сторони складу злочину впливають на наявність суспільної небезпеки та враховуються при кваліфікації посягання. Натомість, факультативні ознаки об'єктивної сторони складу злочину й обставини, які знаходяться за межами складу злочину, визначають ступінь суспільної небезпеки та враховуються при індивідуалізації кримінальної відповідальності [3, с. 340].

Науковці Харітонов С. та Панов М., розмірковуючи над новелами законодавства, які торкнулися поділу кримінальних правопорушень на злочини та кримінальні проступки, також

наводять свою позицію з приводу значення ознаки суспільної небезпеки для характеристики кримінального правопорушення. Аналізуючи значення даного елемента, науковці наголошують на тому, що суспільна небезпечність кримінально-протиправного діяння – фундаментальна й надзвичайно важлива соціальна (матеріальна) ознака кримінального правопорушення, яка полягає в тому, що це діяння заподіює чи створює загрозу заподіяння істотної шкоди правам та свободам людини і громадянина, власності, громадському порядку та громадській безпеці, докільню, конституційному устрою України, миру та безпеки людства, іншим охоронюваним законом про кримінальну відповідальність суспільним відносинам. Так, науковці дійшли до висновків про те, що шкода (шкідливість) становить сутність і зміст суспільної небезпечності як ознаки діяння, що визнається кримінальним правопорушенням, органічно притаманна йому й відображає соціальну сутність правопорушення, а тому виступає його іманентною властивістю [4].

Науковці Лугіна Н.А. та Омелян М.В. вважають, що суспільна небезпека легалізації (відмивання) коштів або іншого майна, одержаних злочинним шляхом, полягає в тому, що в результаті його вчинення відбуваються порушення й обмеження основоположних конституційних принципів, які визначають єдність економічного простору, вільного переміщення товарів, послуг і фінансових коштів, свободи економічної діяльності тощо [5, с. 161].

Автору імпонує в цьому аспекті позиція Дудорова О.О. та Тертиченко Т.М., які розмірковуючи щодо соціальної обумовленості криміналізації відмивання майна, здобутого злочинним шляхом, пов'язують криміналізацію цього правопорушення з виникненням нової суспільно небезпечної діяльності людей, якої раніше не існувало. Так, автори зазначають, що з проголошенням незалежності Україна зіткнулася не лише з необхідністю вироблення принципово нової моделі ведення економічної діяльності, а і з необхідністю протидії новим суспільно небезпечним діянням, включаючи відмивання злочинних доходів [6, с. 40].

Крім того, у своїй роботі науковці приходять до висновків, що при вчиненні відмивання злочинних доходів найбільшої шкоди зазнає економіка держави. Через відмивання «брудного» майна тією чи іншою мірою зазнає шкоди значна частина її складових, в т. ч. макроекономічна, фінансова, зовнішньоекономічна, інвестиційна та виробнича. Водночас і

незважаючи на те, що ст. 209 КК, присвячена відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, розміщена в розділі VII Особливої частини КК України «Злочини в сфері господарської діяльності», негативний вплив зазначеного правопорушення не обмежується економічною сферою. Небезпечними наслідками є також інші загрози: зростання корупційних проявів; підвищення рівня злочинності, зокрема організованої, та збільшення її економічного і політичного впливу. Все це, на переконання авторів, в сукупності призводить до підриву політичних інститутів держави [6, с. 71].

Таким чином, ознака суспільної небезпечності кримінального правопорушення з відмивання майна займає особливе місце у віднесенні діяння до такого, за яке передбачена відповідальність КК України. Самої наявності всіх обов'язкових елементів складу цього кримінального правопорушення, як об'єктивних так і суб'єктивних, не достатньо. Важливим є зміст такого діяння та його шкідливий вплив на суспільні відносини, що у випадку з правопорушенням у вигляді відмивання майна сягає далеко за межі негативного впливу на безпосередній об'єкт цього кримінального правопорушення та заподіює масштабну шкоду різним сферам діяльності нашої держави.

Список використаних джерел

1. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К. Ваїте:, 2014. 944 с. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/07/22/dudorov-o-o-havronyuk-m-i-kryminalne-pravo-navchalnyu-posibnyk-2014.pdf>.

2. Рудковська М.Р. Суспільна безпека як ознака поняття злочину: дисертація. Львів, 2017. 187 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3533/1/rudkovska_d.pdf.

3. Рудковська М.Р. Значення об'єктивної сторони складу злочину для характеристики суспільної безпеки діяння. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Вип. 2, 2017. с. 334–342. URL: file:///C:/Users/d.krivonos/Downloads/Nvlduvs_2017_2_35.pdf.

4. Харітонов С. та Панов М. Суспільна небезпечність діяння – фундаментальна ознака поняття «кримінальне правопорушення». Дата публікації 25.11.2019. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/suspilna-nebezpechnist-diyannya-fundamentalna-oznaka-ponyattya-kryminalne-pravoporushennya/>.

5. Лугіна Н.А. та Омельян М.В. Кримінологічна характеристика легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. Вип. 2, 2019. (с. 158–165) URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/993993.pdf>.

6. Дудоров О. О., Тертиченко Т. М. Протидія відмиванню «брудного» майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України: монографія. Київ, 2015. 392 с. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10297/Dudorov_Tertychenko_Vidmyvannya.pdf;jsessionid=751117B4E67F432225CE0B6E1BC0B80?sequence=1.

Кривоускова Катерина Леонідівна,
керівник напрямку Акціонерне
товариство «Банк Кредит Дніпро»

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ ЗАКЛИКІВ ДО ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

За даними Офісу Генерального прокурора з початку збройної агресії росії проти України у 2014 р. набули значного поширення кримінально-протиправні посягання, передбачені розділом першим Особливої частини Кримінального кодексу України «Злочини проти основ національної безпеки України», зокрема, публічні заклики до вчинення кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, які пов'язані з такими явищами, як збройна агресія, екстремізм, тероризм, сепаратизм, колабораціонізм, та їхніми проявами.

Дослідження поняття публічних закликів обумовлює необхідність виділення різноманітних аспектів цього поняття. Відтак, відзначається можливість різноманітних наукових підходів до його дослідження, а звідси спроби запропонувати психологічне, лінгвістичне, політологічне або кримінально-правове визначення поняття «публічні заклики». Це пояснюється тим, що властивості та ознаки розглядуваного поняття описуються, виходячи з понятійно-категоріального апарату та конкретних потреб кожної з цих наук – лінгвістики, психології, політології, кримінального права та інших.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови під закликом розуміється «звук, вигук, що кличе, закликає; звернення до певної групи людей, в якому в стислій формі висловлено провідну ідею часу, політичну вимогу, завдання;